

A POPULIST POINT OF TURKISH NOVEL IN RELIGIOUS PERCEPTION: THE RIGHT WAY NOVELS

TÜRK ROMANININ DİN ALGISINDA POPÜLİST BİR DURAK: HİDAYET ROMANLARI

*Sevgül TÜRK MENOĞLU*¹

ABSTRACT

The religious perception in Turkish novel begins with novel writing movement which starts with Tanzimat period, administrative reforms. Very intensive religious perception isn't experienced in the first novel patterns in Tanzimat period and Servet-i Fünun period. In that period pieces, some concepts about religion are talked about in shortly and mental way. Being situated religious perception in novel intensely begins in National literature and republic periods. Religious perception is negative mostly in that period pieces. Religious men are generally dishonest, unreliable, self-seeker, uneducated and rude people. The profile of that religious man is presented to readers by a repulsive figure becomes subject in Turkish novel during long period. We don't meet a novel which is written in respect of the viewpoint of the victorian people. Because, the victorian people don't show interest to novel genre. One of the first islamic novel examples is "Minyeli Abdullah" novel which is written by Hekimoğlu İsmail in 1967. After that, too many islamic novels are published. Later, especially in 1980s and 1990s, religious novels gain importance. There is a cliché fiction in novel which is named "The right way novel" and generally taken shape with love theme. A religious young man and a young girl in search are protagonists of the novel. The fiction of the novel continues with love between them. Generally, the young girl finds the right way by being impressed with the religious young man. She puts on headscarf and assimilates islamic lifestyle. In that work, three "the right way novel" examples will be discussed about fiction similarities.

Key Words: The right way novels, religion, Turkish novel, popular literature.

---

¹ Yrd. Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: se_cabaz@hotmail.com

ÖZET

Türk romanında din algısı Tanzimat ile birlikte ortaya çıkan romancılık serüveniyle başlar. Tanzimat döneminde görülen ilk roman örneklerinde ve arkasından gelen Servet-i Fünûn döneminde çok yoğun bir din kavramı ile karşılaşılır. Bu dönem eserlerinde dine daha çok fikri boyutta ve kısaca yer verilir. Din algısının romanda yoğun bir şekilde işlenmesi, Milli edebiyat ve Cumhuriyet dönemlerinde başlar. Bu dönem eserlerinde dine bakış büyük ölçüde olumsuzdur. Din adamları genellikle sahtekâr, güvenilmez, çıkarıcı, cahil ve kaba tiplerdir. İtici bir figür olarak okuyucuya sunulan bu din adamı profili Türk romanında uzun süre işlenmiştir. Muhafazakâr kesim, roman türüne çok sıcak bakmadığı için uzun süre bu kesimin hayat görüşüne göre yazılmış bir romana rastlanmaz. İslami roman olarak tanımlanabilecek ilk örneklerden biri, 1967 yılında Hekimoğlu İsmail'in kaleme aldığı *Minyeli Abdullah* romanıdır. Bu romandan sonra başka İslami romanlar da yayımlanmıştır. Daha sonraki süreçte, özellikle 1980 ve 1990'lı yıllarda dini içerikli romanlar bir furya haline gelmiştir. Hidayet romanı olarak adlandırılan ve çoğunlukla bir aşk teması etrafında şekillenen bu romanlarda klişe bir kurgu vardır. Dindar bir genç erkek, arayış içinde olan bir genç kız genellikle başkahraman olarak seçilir. Romanın kurgusu bu iki kişi arasındaki aşk ekseninde devam eder. Genellikle de arayış içindeki genç kız, dindar genç adamdan etkilenerek hidayete erer. Başını örter ve İslami bir yaşam şeklini benimser. Bu çalışmada, hidayet romanı türüne örnek verilebilecek üç roman, kurgu bakımından benzerlikleriyle ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hidayet romanları, din, Türk romanı, popüler edebiyat.

GİRİŞ

Türk Edebiyatının romanla tanışması Tanzimat'ın ilk yıllarında çeviri romanlarla başlar. Cemil Meriç'e göre Tanzimat dönemine gelinceye kadar romanın edebiyatımızda yer almayışı, bu türün "başlangıcından itibaren bir ifşâ" (2000:119) oluşundan kaynaklanır. Batı'nın ilk romanlarından olan Topal Şeytan'ı hatırlatan Meriç, romanın "daha zavallı bir dünya, daha dişi bir manevî iklim, daha geveze bir toplum[a]" (2000:119) ait olduğunu belirterek, Türk toplumundaki mahremiyet algısına bağlı olarak roman türünün Türk toplum yapısına uymadığını vurgular. Romanın anlatım sahasına "burjuva toplumunun insan örneği olan birey[in]" (Naci 2007:9) girmesi de bu türün Türk edebiyatına geç dâhil olmasının sebeplerindendir. Sınıfsal bir hiyerarşinin olmadığı bir toplumda Tanpınar'ın ifadesiyle "Türk romancısı muayyen bir hayatın adamı olamıyor, sadece fikirlerle yaşıyor"du. (1998:50). Türk toplumuyla doku uyumsuzluğu yaşayan roman türü, Türk edebiyatında, "Batı'da olduğu gibi feodaliteden kapitalizme geçiş döneminde burjuva sınıfının doğuşu ve bireyciliğin gelişimi sırasında tarihsel, toplumsal ve ekonomik koşulların etkisi altında yavaş yavaş gelişen bir anlatı türü olarak" (Moran 2001:9) değil; birdenbire ve toplumsal bir altyapı olmadan varlık gösterir.

Bu türün ilk ürünlerini veren isimler, Şemsettin Sami, Ahmet Mithat Efendi, Namık Kemal gibi devirlerinin tanınmış edebiyatçılarıdır. Türk edebiyatının ilk yerli romanı olarak kabul edilen Şemsettin Sami'nin Taaşuk-ı Talat ve Fitnat romanındaki acemilik, Türk edebiyatçısının roman türüne olan yabancılığının ete kemiğe bürünmüş halidir.

Romancılık serüveninin ilk örneklerini teşkil eden Tanzimat romanları bir toplumsal değişimin edebiyat ayağını oluşturan unsurlar olarak "toplumsal ve siyasal değişimin yarattığı sorunları inceleyen tezli romanlardır." (Mardin, 1997:31). Bu ilk dönem yazarları eserlerinde en çok kadının toplumdaki yeri ve üst sınıf erkeklerin batılılaşması üzerinde dururlar. (Mardin 1997:31). Bu bağlamda Felâton Beyle Rakım Efendi, İntibah, Sergüzeşt gibi romanlar örnek verilebilir.

Tanzimat'tan sonraki süreçte Servet-i Fünûn döneminde roman türüne biraz daha alışıldığını söylemek mümkündür. Bu dönemde Halit Ziya Uşaklıgil'in Mai ve Siyah romanı tezli bir roman olarak ilk dikkat çen eserlerdendir. Tanzimat ve Servet-i Fünun dönemi romanlarında vurgulanan unsurlar genellikle toplumsal sorunlar ve bu sorunların kişisel duygular üzerinden yorumlanmasından ibarettir. Din olgusu ise devrin edebiyatçıları için henüz keşfedilmemiş, bakir bir sahadır. Dine yapılan vurgu özellikle Tanzimat romanlarında "ya bir motif –temas ya da fikir" (Timur, 2009:2120) bazındadır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türk romanının seyrinde tezli romanlar ön plana çıkarlar. Cumhuriyet'in ideolojisi çevresinde şekillenen bu dönemde acemiliğini biraz daha üzerinden atan ve tezli romana ağırlık veren bir anlayış dikkat çeker. Cumhuriyetin ilk yıllarında özellikle erken cumhuriyet kanonu içinde sayabileceğimiz, milli bir edebiyatın oluşması sürecinde gösterilen çabaların dışında "önemli sayılabilecek ikinci bir kanon oluşturma çabası" (Çıkla 2007:53) da görülür. "Bu çabaya «inkılâp kanonu» adını vermek mümkündür." (Çıkla 2007:53)

Cumhuriyet dönemi edebiyatçılarından Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Halide Edip Adıvar gibi isimler kurucu iktidara yakın ve onun söylemini destekleyen eserleriyle ön plana çıkarken, Cumhuriyet'in din, toplum yapısı gibi unsurları yeniden inşa etme çabasına da hizmet ederler. Bu isimler inkılap kanonunun temsilcileri olarak genç Cumhuriyet'in toplumdaki din ve dindarlık algısını şekillendirme gayretlerine destek olurlar.

Bu dönem için kanonik roman olarak öne çıkan eserlerden biri, Halide Edip Adıvar'ın *Vurun Kahpeye* romanıdır. Bu romanda idealist ve vatansever bir köy öğretmeni olan Aliye Öğretmen'in karşısında yobaz ve çıkarları için her şeyi yapabilecek bir softa olan Hacı Fettah Efendi vardır. (1983: 44). Bu anlayışa koştur bir din adamının işlendiği *Yaban* romanında da yine kahraman anlatıcının "küstah" olarak tanımladığı Şeyh Yusuf Efendi, softa din adamı tipine uyar. Romanın başkahramanı Ahmet Celal'in şu sözleri din adamına bakıştaki sertliği yansıtmaları bakımından önemlidir:

“Benim için bu bunak Türk şeyhinin, İstanbul’daki İngiliz subayından farkı nedir? Her ikisinin ruhu ile benim ruhum arasındaki uçurum, aynı derece derin ve karanlıktır. Bu da onun gibi, beni kamçı ile dövecek ya da, etimi bir zindanda çürütmekten zevk duyacak.” (Karaosmanoğlu, 1997: 65).

Aynı dönemin bir başka yazarı olan Reşat Nuri Güntekin’in *Yeşil Gece* romanında benzer bir din adamı figürü olan Hâfız Eyüp Hoca da gerici, yobaz ve fitneci bir tiptir. (1968: 63) Cumhuriyet’in ilk yıllarında kanona uygun olarak değerlendirilebilecek bu örnekler çoğaltılabilir.

1950 sonrasında Türk romanında toplumcu gerçekçi duruşun etkisiyle romancıların köye ve köylüye yöneldikleri görülür. Özellikle 1940’lı yıllardan itibaren köy enstitülerinde yetişen öğretmen kökenli yazarların bu yönelişte büyük payları vardır. Fakir Baykurt, Orhan Kemal, Mahmut Makal gibi yazarlar, ezen ve ezilen sınıfı, toprak ağalarını ve feodal düzeni ele alırlar. Bu romanlarda da “kırsal geri kalmışlığın temel sebebi olarak dinî şahsiyetler” (Çayır, 2008: 28) öne çıkarılır. Bu dönem romanlarında din aracılığıyla halkı sömüren üstün bir tabaka ve ezen-ezilen mücadelesinde daima dinî unsurlar kullanılarak yapılan bir zulüm vardır.

Türk edebiyatında dine 1960’lı yılların sonlarına kadar hep olumsuz bir gözle bakılmış ve bu olumsuzluk bencil, para düşkünü, çıkarıcı, zalim, cahil din adamı imajıyla ele alınmıştır. Bu tarihe kadar İslami olarak tabir edilebilecek bir romandan söz etmek mümkün değildir. Bu durumun başlıca sebebi yukarıda da değinildiği gibi romanın batıdan gelen bir tür oluşu, bir ifşâ aracı olarak algılanması ve buna bağlı olarak roman türüne karşı muhafazakâr kesimin mesafeli duruşudur. Bu mesafeli duruş sebebiyle, İslâmî roman anlayışı 1960’ların sonlarında görülmeye başlar. Bu yıllarda ilk dikkat çeken isim, Hekimoğlu İsmail’dir. İlk İslami roman olarak adlandırılacak eseri Minyeli Abdullah (1967), yayımlandığında geniş kitlelere ulaşır. Minyeli Abdullah romanı, Kral Faruk dönemi Mısır’ında geçer. Mısır’ın Minye şehrinde yaşayan Abdullah, Kral Faruk’un dini anlamda büyük baskılar yaptığı dönemde dini yaşantısı ve fikirleri yüzünden hapse atılır, işkence görür. Ailesi de onunla birlikte sıkıntılar çeker. Romanın sonunda dini fikirleri ve yaşantısı yüzünden oğlu öldürülür. Kendisi de Mısır ile İsrail arasında çıkan savaşa gönüllü olarak katılır ve bu savaşta ölür. Romanda, yazarın bu eseri yazmasındaki anlayışına uygun olarak tebliğ, cihad, ideal İslâmî yaşantı, İslâmî sermaye gibi konulara vurgu yapılır. Bir diğer önemli roman, Şule Yüksel Şenler’in yine yazıldığı dönemde geniş bir kesime hitap eden Huzur Sokağı (1988) romanıdır. 1969 yılında ilk olarak bir gazetede tefrika şeklinde yayımlanan roman, daha sonra kitap olarak basılmış ve defalarca basılarak çok satılan kitaplar arasına girmiştir. Bu romanda batılılaşmanın Türk toplumunu özünden uzaklaştırdığı, gençlerin içinde buldukları açmaz ve ideal İslami yaşantı gibi meseleler bir aşk hikâyesi ile koşut olarak ilerler.

Bu eserlerle kendi tarzında ilk örneklerini veren yazarlar, daha sonraki dönemde hidayet romanları olarak adlandırılacak bir furyanın ortaya çıkmasına zemin hazırlarlar. İlerleyen süreçte irili ufaklı birçok yazar meydana çıkar ve bir kısmının kitapları hatırı sayılır baskı sayılarına ulaşır. Bunda, o zamana kadar dine olumsuz bir yaklaşım içinde yazılmış eserlerin

muhafazakâr okuyucuda yol açtığı eksiklik ve o dönem için bu kesimin inanç anlamında yaşadığı baskıların etkisi vardır. Kitapları çok satıldığı için, “İslamcı kesimin Orhan Pamuk’u”(Naci, 2008:559) olarak anılan Ahmet Günbay Yıldız da dönemin en çok tanınan hidayet romanı yazarları arasındadır. Kitapları defalarca basılan Günbay Yıldız, çok eser veren bir yazar olarak da dikkat çeker. Bu isimlere Emine Şenlikoğlu, Ahmet Talat Uzunyaylalı, Halit Ertuğrul, Şerife Katırcı Turhal, Sevim Asımgil, Mehmet Zeren, Hüseyin Karatay, Ahmet Lütfü Kazancı, Mecbure İnal da eklenebilir. Bu yazarlar, İslâmi kesimin romana mesafeli duruş algısını bir nebze kırarlar. Roman yazmalarındaki esas gayenin romanı bir tebliğ aracı olarak kullanmak olduğunu belirtirler. Bu anlamda hidayet romanlarının her birinin birer propaganda romanı olarak öne çıktıkları ve yayımlandıkları dönem içinde popüler eserler olarak özellikle genç bir okuyucu kitlesi tarafından rağbet görüp bir furya halinde uzun süre varlık gösterdikleri söylenebilir.

1. Üç Roman Bağlamında Hidayet Romanlarının Kurgusal Ortak Özellikleri

Bu çalışmada ele alınacak olan *Huzur Sokağı*², *Maria*³ ve *Müslüman Kadının Adı Var*⁴ romanları üzerinden hidayet romanlarının karakteristik ve klişe haline gelmiş belli başlı birkaç ortak noktasına yer verilecektir. *Huzur Sokağı* romanının özeti şöyledir: İstanbul’da bir kenar mahallede kendi halinde insanların yaşadığı mütevazı bir sokak olan *Huzur Sokağı*’nda herkes birbirini sever ve sayar. İnsanlar dinlerine bağlıdırlar. Komşuluk ilişkileri çok iyidir. Bilal de annesiyle bu mahallede yaşar. Mahalleli tarafından çok sevilen Bilal, yakışıklı bir gençtir. Dindar bir insan olan Bilal, sabah namazlarını camide cemaatle kılar. Sesi çok güzel olduğu için zaman zaman sabah ezanını da okur. Bilal, İstanbul Üniversitesi’nde kimya mühendisliği bölümünde öğrencidir. Bir gün mahallede çocukların top oynadığı boş bir arsaya apartman yapılır. O dönem şartlarında lüks yaşantının sembolü olan bu apartmana zengin insanlar taşınırlar. Bilal, bu ailelerden birinin kızı olan Feyza’ya âşık olur. Feyza da Bilal’den etkilenir. Feyza’nın başlangıçtaki amacı, arkadaşları ile girdiği iddiayı kazanmak için Bilal’in kendisine evlenme teklif etmesini sağlamaktır. Kapıcı aracılığıyla buluşurlar. Bilal, Feyza ile evlenmeye karar verir. Fakat Feyza’nın dadısı, genç kızın bir iddia ile bu işe girdiğini bildiği için Bilal’i korumak adına durumu Bilal’e anlatır. Bilal bunun üzerine mazbut bir ailenin kızı ile evlenir. Feyza bu durumu hazmedemez. Günlerce hasta yatar. Sonunda babasının bir tanıdığı olan Selim adında bir mimar ile evlenir. İlk zamanlar mutludur. Asri bir hayat yaşar. Davetlere katılır. Ancak aradan yıllar geçse de Bilal’i unutamaz. Bu arada Bilal’in Nusret adında bir oğlu olur. Karısı ikinci çocuğunu dünyaya getirirken bebekle birlikte ölür. Feyza’nın da Hilal adında bir kızı olur. Feyza, Bir süre sonra yaşadığı hayattan bunalır. Bir arayışa sürüklenir. Dadısı aracılığıyla İslam’ı araştırır. Başını örtmeye karar verir. Kocası

² Şule Yüksel Şenler, *Huzur Sokağı*, Timaş Yayınları, 95. Baskı, İstanbul, 2010. (Çalışmada parantez içinde verilen sayfa numaraları eserin bu baskısına aittir.)

³ Emine Şenlikoğlu, *Maria*, Mektup Yayınları, 2.Baskı, İstanbul, 1992. (Çalışmada parantez içinde verilen sayfa numaraları eserin bu baskısına aittir.)

⁴ Şerife Katırcı Turhal, *Müslüman Kadının Adı Var*, Adese Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 1999. (Çalışmada parantez içinde verilen sayfa numaraları eserin bu baskısına aittir.)

Selim onu bu şekilde kabullenemez ve bir davette Feyza'yı döverek dışarı atar. Feyza evden ayrılır. Selim'den boşanır. Ailesinin yanına gidecektir fakat annesi, babası ve kardeşi bir trafik kazasında ölürlür. Feyza, Huzur Sokağı'na babasından kalma eve geri döner. Bilal de Feyza'nın kapandığını ve Huzur Sokağı'na döndüğünü duyunca onunla evlenmek ister. Feyza bunu öğrendiğinde Bilal'den kaçmak için mahalleden taşınır. Kızı Hilal ile yeni bir hayata başlar. Dikiş dikerek geçimini sağlar. Hilal başörtülü olduğu için okuduğu okulda sürekli sıkıntı yaşar. Bu yüzden devamlı semt ve okul değiştirirler. Bu arada Hilal büyür ve çok güzel bir genç kız olur. Bir gün annesi rahatsızlanınca doktor aramaya çıkar ve Doktor Nusret ile tanışır. Bir süre sonra doktorla aralarında bir yakınlaşma başlar. Evlenmeye karar verirler. Feyza'nın eski kocası Selim, bu durumu öğrenince Feyza'dan intikam almak için aynı zamanda bir ecza deposunda çalışan Nusret'in ilaçlarının yerine uyuşturucu haplar koyar. Nusret tutuklanır. Selim'in dadısı Selim'in telefon görüşmelerini Feyza'ya aktarır. Feyza, gizlice Selim'in telefon görüşmelerini kayda aldırır. Mahkeme günü delil olarak sunar. Mahkemede şahitlik yaparken Nusret'in Bilal'in oğlu olduğunu öğrenir. İlk kez mahkeme salonunda Bilal ile karşılaştıklarında çok şaşırır. Suçluların adresini verirken vurulur. Kanlar içinde yere yığılır. Nusret aklanır. Suçlular yakalanır. Feyza, ölüme huzurlu gider çünkü kızının artık emin ellerde olduğunu bilir.

Maria romanının özeti şöyledir: Maria varlıklı bir ailenin kızıdır. Almanya'da ailesiyle birlikte yaşar. Babası koyu bir katoliktir ve misyonerlik faaliyetlerinde bulunur. Maria da babasının yolundadır. Bir gün arabasına aldığı bir Mısırlı genç olan Abdulvahhab ve bir Türk genci olan Mehmet ile tanışır. Mehmet'e âşık olur ve onu Hıristiyan yapmayı hedefler. Mehmet bir süre sonra Türkiye'ye döner. Maria bu arada Abdulvahhab ile dini konularda sürekli tartışır. Abdulvahhab her seferinde dini bilgisiyle Maria'yı sindirir. Maria, Abdulvahhab'ı bir papazla dinler üzerine tartışmaları için ikna eder. Abdulvahhab kabul eder. Papaz, Abdulvahhab'ın bilgisi karşısında aciz kalır. Maria, bu durumdan etkilenerek İslamiyet'i araştırır ve Müslüman olmaya karar verir. Bu arada Türkiye'ye Mehmet'i bulmaya gider. Trende Atatürk ile bir dönem ilişkisi olan Fikriye Hanım'la tanışır. Atatürk'ten bahseden kısımlarda Atatürk'e yönelik eleştirel yaklaşımlar da romana eşlik eder. Maria Mehmet'i bulur ve Müslüman olacağını söyler, fakat Mehmet artık ateist olmuştur. Maria aradığını bulamamış bir halde Almanya'ya geri döner. Müslüman olduğu için annesinden ve kardeşinden yoğun baskılar görür. Müslüman olduktan sonra adını Selva olarak değiştirir. Selva, aynı zamanda Abdulvahhab'ın ölen nişanlısının adıdır. Ailesinin baskılarına daha fazla dayanamayan Maria Abdulvahhab ile evlenir.

Müslüman Kadının Adı Var romanının konusu şöyledir: Dilara, Ankara'da tıp fakültesinin son sınıfında öğrencidir. Varlıklı bir ailenin kızı olan Dilara'nın babası profesördür ve Kayseri'de yaşar. Dilara, arkadaşlarıyla zevk ve eğlence dolu bir hayatın içindedir. Diploma almasına birkaç ay vardır. Tatil için geldiği Kayseri'de babasıyla gezintiye çıktıkları bir gün bir trafik kazasına şahit olurlar. Kazada bir kadın hayatını kaybeder. Baba ve henüz birkaç günlük bebek kurtulur. Bebeğin babası İbrahim Bey, birkaç gün Dilara ile babasının evinde misafir olarak kalır. Dilara bu süreçte bebekle de yakından ilgilenir. İbrahim Bey'in dindar bir insan oluşu Dilara'yı etkiler. Karısının mezarında Kuran okuyan İbrahim Bey, küçük yaşta annesini kaybeden Dilara'nın, annesi için manevi anlamda hiçbir şey yapmamasını sorgulamasına

sebepler olur. Dilara bir süre sonra İbrahim Bey'e hissi bir yakınlık duyar. İbrahim Bey gittikten sonra Dilara İslamiyet'i araştırmaya başlar. Tesadüf sonucu tanıştığı bir kitapçı ve eşi de ona yardımcı olurlar. Dilara araştırmaları sonucunda İslam'ı tanır ve kapanmaya karar verir. Kayseri'de inandığı gibi yaşama konusunda sıkıntı çekmez; fakat Ankara'ya dönüş zamanı yaklaştıkça Dilara'nın endişesi de artar. Okulu bitirmesine aylar vardır ve başörtüsü ile derslere girip giremeyeceğinden emin değildir. Ankara'ya döndüğünde kıyafetindeki değişim kaldığı yurttan sorun teşkil eder. Arkadaşları, başta Dilara'nın yeni halini yadırgasalar da bir süre sonra alışır ve bu durumu kabullenirler. Dilara derslerini başörtüsü yüzünden sıkıntılı da olsa verir. Fakülteyi birincilikle bitirdiği halde diploma törenine alınmaz. İhtisas sınavına da bir yolunu bulup başörtüsü ile girmeyi başarır. Ankara'da bir hastanede çocuk doktorluğu için ihtisasa başlar. Bu sırada tanıştığı Kevser Hanım ona destek olur. Kevser Hanım aracılığıyla Dilara'ya bir diş hekimi talip olur fakat Dilara bu teklifi reddeder. İbrahim Bey'i unutamamıştır. Uzmanlığı sırasında da başörtüsüne müdahale edilir. Bu arada Hac döneminde görevlendirilir ve Mekke'ye gider. Burada Kevser Hanım ve Dilara'nın Kayseri'den tanıdığı kitapçının eşi önyak olur ve o sırada hacca giden İbrahim Bey ile Dilara Mekke'de buluşurlar. Burada evlenirler.

Üç romanın sahip olduğu ortak özellikleri şu başlıklar altında değerlendirmek mümkündür:

1.1. Arayış İçindeki Genç Kız

Ele alınan üç romanın ortak özelliklerinden bir tanesi, romanların genç ve güzel kadın kahramanlarıdır. Bu genç kadınların üçü de zengin bir aileye mensupturlar. Hidayet romanlarında, sıradan insanlar daha baştan dindar olarak kabul edilirler. Bu sebeple hidayet romanı yazarları bu kişilerle ilgilenmez. Hidayet romanlarında, hidayete ermesi beklenen insanlar, dine uzak durduğu varsayılan zengin sınıflara mensupturlar.(Uğur, 2009: 386). *Huzur Sokağı* romanında Feyza, İstanbul'un yoksul bir kenar mahallesinde bulunan Huzur Sokağı'ndaki lüks apartmana taşınan zengin işadamı Necmettin Bey'in kızıdır.(s.86). *Maria* romanında ise Maria, yine çok zengin bir aileye mensuptur. (s.15) *Müslüman Kadının Adı Var* romanında Dilara, Kayseri'de yaşayan zengin ve eğitilmiş bir babanın tek çocuğudur. (s.13).

Hidayet arayışı içinde olan genç kızların bir başka ortak özelliği de çok güzel olmalarıdır. Yazarların özellikle bu genç kızların yüz güzelliğini öne çıkardıkları ayrıntılı dış görünüş tasviri dikkat çeker. Bu tasvirler arasında benzerlik de vardır. *Huzur Sokağı* romanında Feyza, "omuzlarından aşağı bir şelale gibi dalga dalga dökül"en saçları ve "simsiyah uzun kirpiklerin çevrelediği o büyüleyici yosun yeşili gözler"iyle (s.88) dikkat çeker. *Müslüman Kadının Adı Var* romanında Dilara'nın da simsiyah saçları ve yeşil gözleri vardır:

"Lavaboda yüzünü yıkarken kendini seyretti. Gerçekten çok güzel bir kızdı.(...). Simsiyah gür saçları, büküm büküm omuzlarından aşağı dökülüyordu. Buğday tenli oval yüzünde, çağla yeşili iri gözleri, birer zümrüt gibi parlıyordu. Uzun ve kıvrık kirpikler, daha değişik bir hava veriyordu yüzüne." (s.9)

Maria romanının kahramanı Selva da Abdülvahab'ı gözleriyle etkiler:
 "Selva'yla bir defa göz göze geldik. Aman Allah'm ne müthiş gözlerdi!" (s.92).

Bu üç romanda da yüz güzelliğinin belirgin bir şekilde öne çıkarılması ve özellikle gözlerle vurgu yapılması dikkat çekicidir. Bu noktaya değinen Ahmet Sait Akçay, hidayet romanlarının ilk basıldıkları yıllardaki kapaklarını hatırlatır. Bu romanların kapaklarında yer alana genç ve güzel başörtülü kız resimlerinde en dikkat çeken nokta, gözlerdir. Hidayet romanlarının popüler olduğu 1990'lı yıllarda romanların kapaklarını süsleyen bu resimler, Akçay'a göre, yazarların belleklerindeki huri algısının dışı yansımasıdır. (2006: 49)

O dönem için üniversite öğrencilerine ulaşma hedefi güden bu romanlarda arayış içindeki karakterlerin her yönden üstün olmasına gayret gösterilmiştir. Arayış içindeki genç kızın hem güzel, hem eğitilmiş hem de zengin bir aileye mensup oluşu bu yüzden hidayet romanlarında klişe haline gelmiştir.

Genç kızların üç romanda da bir başka ortak noktaları kişilik itibariyle hidayete meyilli olmalarıdır. *Huzur Sokağı*'nda Feyza, özünde iyi yürekli bir kızdır ve çevresindeki havai arkadaşları gibi değildir. Duygu dünyası zengindir. Bilal'e âşık olur ve Bilal başkasıyla evlenince yataklara düşer. (s.100) *Müslüman Kadının Adı Var* romanında Dilara için de bu durum geçerlidir. Dilara, zevk ve eğlence düşkünü, modayı yakından takip eden, giyim kuşamına özen gösteren arkadaşlarıyla iç içe yaşasa da çoğu zaman kız erkek ilişkilerini eleştirir. Kızların tek gayesinin erkeklere güzel görünmek olması anlayışına:

"Çok saçma... Mecbur muyuz onları memnun etmeye? Eğlence aracı mıyız ki bizler?" (s.9) cümleleriyle karşı çıkar.

Maria romanında ise Maria, Hıristiyan iken de kadın ve erkeklerin sürekli eş değiştirmelerinden rahatsız olur. Bunu ahlâka uygun bulmaz. (s.38) Böylece hidayete erecek olan genç kızların yapı itibariyle de İslamiyet'e meyilli olduklarına ve özlerindeki iyiliğin karşılığı olarak hidayete erdirildikleri söylenebilir.

Üç hidayet romanında da hikâyeye eşlik eden bir aşk öne çıkar. Yazarlar, kurguya aşkı dâhil edip merkeze de bu aşkı alırlar. Kurgunun en güçlü ögesi olarak düşünebileceğimiz aşk da yazarların "tebliğ" amacının bir gereği olarak kendine yer bulur. Bu durumu Emine Şenlikoğlu, *Maria* romanının sunuş kısmında şöyle açıklar:

"Bana diyorlar ki: 'Neden romanlarında aşka yer veriyorsun?' Hemen cevap veriyorum. Allah celle celaluhu bile Kur'an-ı Kerim'de, vezirin karısı olan Zeliha'nın aşkını dile getirmiş. İnsanların yüzde doksanı mutlaka birini sevmiştir. Mademki insanların yüzde doksanı bu duyguya dalyor, neden onu biz de işlemeyelim? Eğer siz, gençlere bu konuda bir çizgi vermeseniz, gençlik; hem de Allah'ı seven gençlik, tutar Allah'a küfreden birine âşık olur." (s.7)

Şenlikoğlu bu açıklamayla aşk mefhumunu romana keyfi olarak değil, savunduğu fikre hizmet etmek amacıyla eklediğini belirtir. Nitekim üç romanda da aşkın sonunda gerçekleşen evliliklerle (Huzur Sokağı'nda evlilik Feyza'ya olmasa da kızı Hilal'e nasip olur) bu durum meşruiyet kazanır ve böylece aşkın da toplumun temeli olan aileyi kurmak için evlilik yolunda bir araç olduğu vurgulanır.

Üç roman üzerinden değerlendirilen hidayet romanlarındaki kadın tipi, genel itibariyle İslâmi kurallara göre yaşayan, evlenmek için ideal bir figür olarak şekillenir. Burada Ömer Türkeş'in yerinde bir tespitine değinmekte fayda var. Hidayet romanlarındaki kadınlar, "fikri mücadelelere, edebiyat hareketlerine ve aynı zamanda ev kadınlığına, anneliğe ve zevceliğe merbut, mükemmel kadın" (2008) tablosu çizerler. Hidayet romanlarında kadının birey olarak varlığı ortaya konmaz. Kadın, tek tip, idealize edilmiş ve görevi önceden belirlenmiş bir varlık olarak değerlendirilir. Hidayete erip "doğru yol"u bulduktan sonra, artık hayatına dair sorgulayacağı hiçbir şey kalmaz.

1.2. "İmanlı" ve Kültürlü Genç Adam

Hidayet romanlarında idealize edilmiş genç kızların yanında yine idealize edilmiş genç erkekler de dikkat çeker. Bu genç erkekler yakışıklı, edepli, inançlı ve inancının gereği olan ibadetlerini aksatmayan, aynı zamanda yüksek tahsilli insanlardır. Genç kızların çevresindeki diğer erkeklere benzemeyen bir ağırbaşlılık ve vakar içindedirler. *Huzur Sokağı* romanında Bilal, bunun en tipik örneklerindedir. Bilal'i romanın başında bir sabah namazına gidişi esnasında okuyucuya tanıtan yazar, namaz dönüşü Bilal'in odasını tasvir eder. Odasının duvarlarını lüzumsuz resimlerle süslemeyi sevmeyen Bilal, bunun yerine okuduğu eserlerdeki güzel sözleri tercih eder. (s.11) Bu ayrıntı vesilesiyle, okuyucu, Bilal'in okuduğu kitaplar hakkında bilgi sahibi olur. Bilal'in duvarında asılı olan levhalardan birinde yer alan aşağıdaki cümleler Bediüzzaman Said Nursi'nin Sözlere adlı eserinden alınmıştır:

"Elde Kur'an gibi bir mucize-i bâki varken
Başka burhan aramak ruhuma zaid görünür.
Elde Kur'an gibi bir burhan-ı hakikat varken,
Münkirleri ilzam için gönlüme sıklet mi gelir?" (s.12)

Yine, "Ey kendini insan bilen İnsan! Kendini oku." (s.13) sözü de aynı eserden alıntıdır. Ayrıca Bilal, aynı âlimin Lem'alar (s.15) ve Gençlik Rehberi'ni de okur. (s.34)

Bilal, aynı zamanda İstanbul Üniversitesi'nde kimya mühendisliği eğitimi alır. Böylece okuyucu, hem pozitif bilimleri hem de manevi dünyasını zenginleştirmek için dini kaynakları okuyan bir roman kahramanı ile karşılaşır.

Müslüman Kadının Adı Var romanının erkek kahramanı Öğretmen İbrahim Bey de donanımlı bir insan olarak tanıtılır. İbrahim Bey, hem yüksek tahsilli hem de dini değerlerine bağlı ve bu

konuda birikimli bir insandır. Dilara'nın babasının evinde misafir olarak kalan İbrahim Bey'i bir sabah namazı vakti güzel sesiyle Kur'an okurken duyan Dilara, ona karşı bir yakınlık duyar.

İbrahim Bey, bir gün de karısının mezarında Yasin suresini okurken karşılaştığı Dilara'ya bu surenin Türkçe mealini söyleyerek bilinçli bir Müslüman olduğunu ortaya koyar. (s.22). Onun konuşmaları Dilara'yı fazlasıyla etkiler ve hidayete ermesi için ilk adım olur:

"Manzara... konuşmalar; ayetler... hayat ve kabir, ölümler ve diriler... Allah ve insan. Dilara'nın şimdiye dek düşünmediği konulardı. Tarif edilmez duygular içindeydi." (s.23)

İbrahim Bey, romanda vakur bir erkek olarak tanıtılır. Kadın erkek ilişkilerinde de vakarlı davranmayı tercih eder. Bu durum Dilara'nın da dikkatini çeker. İbrahim Bey'e yakınlık duymasında bunun büyük payı vardır:

"İbrahim Bey'de onu çeken çok şey vardı. Dilara'nın bu genç adamın çok beğendiği yanı, fiziğinden çok karakteriydi. Çok ağır başlı, kibar, kültürlü bir gençti. Aynı zamanda Allah'ın emirlerini yaşayan, bilinçli bir Müslümandı. Dilara'ya etki etmiş, onun nurlu yola yönelmesine sebep olmuştu. Mealli Kur'an'ı hediye ederek, genç kızın hayatında çığır açmıştı." (s.50)

İbrahim Bey, Dilara'yı sevdiği halde bu durumu ona yansıtmaz. Dilara'yı incitmekten çekindiği için sevgisini içinde yaşamayı tercih eder. (s.51)

Maria romanında hidayete erdiren erkek rolünü Abdulvahhab üstlenir. Abdulvahhab, başlangıçta misyonerlik gayesiyle yola çıkan ve Mehmet adındaki Türk gencini Hıristiyan yapmak isteyen Maria'yı etkiler ve onun Müslüman olmasına vesile olur. Abdulvahhab, dini konularda çok donanımlı olduğu için Maria onun karşısında Hıristiyanlığı savunamaz ve Abdulvahhab'a bir Hıristiyan papaz ile tartışmasını teklif eder. Abdulvahhab bunu kabul eder. Tartışma sonrasında Abdulvahhab papazı susturur. (s.75)

Üç romanda da erkek kahramanların tahsil, dindarlık, ahlak ve vakar gibi ortak noktaları, onların romanın kahramanı genç kızları hidayete erdirmek için kurguya dâhil edilmiş figürler olduğunu gösterir.

1.3. Sistemin Eleştirisi

Hidayet romanlarının belirgin özelliklerinden biri de başkahramanların sistemle devamlı bir uyumsuzluk içinde olmalarıdır. Mevcut sistemin İslami yaşama uymadığını, özellikle yeni neslin iyi yetişmediğini düşünen hidayet romanı yazarları, romanlarında yer yer didaktik ifadelerle bu duruma vurgu yaparlar. *Huzur Sokağı* romanında İstanbul Üniversitesi'nin kantinindeki üniversite öğrencilerinin ve ortamın tasvirinde bu olumsuz yaklaşım hemen göze çarpar. Yazar anlatıcı tarafından yapılan bu tasvirde bir öfke sezilir. Yazar burayı, *"âdeta bir Hollywood idi"*(s.16) diyerek küçümser. Daha sonra da öfkesini dile getirir:

“Aman Ya Rabbim!.. O, ne maskaralıktı öyle? Bir karnaval geçidinde bu derece acayip ve gülünç suratlara rastlamak zor olurdu.

Kimi, Allah’ın verdiğini beğenmeyerek kaşlarını tamamen yolmuş, çıplak teninin üzerine siyah boya ile daha değişik, fakat gülünç bir kaş şekli çizmişti. Kimi de kirpiklerini vıcık vıcık rimellerle boyayıp tel tel ayırarak kıvrırma makinesiyle yukarı doğru kıvrıldığı yetmiyormuş gibi yine siyah boyalarla göz kapaklarının üst kısmından kaşlarına kadar uzanan alt kısmında yanaklarına doğru inen uzun oklar biçiminde kirpik şekilleri çizmişti. Kiminin dudakları yaldızlı pembe rujlarla kimininki kan kırmızı boylarla boyanmıştı.”(s.17)

Yazar, Bilal’in fakültede karşılaştığı Anadolu’dan yeni gelmiş bir genç kız olan Zeynep’in asri ortamlara sokulup, en sonunda bir genç tarafından iffal edilmesi üzerinden toplumdaki yozlaşmayı dile getirir:

“Zeynep, şu tefessüh etmiş, her gün bir adım daha intihara doğru yaklaşmakta olan dejenere cemiyetin ne ilk kurbanıydı ne de sonu... Ve ne acı bir gerçektir ki ahlâk ve maneviyat kayıtlarından gün be gün uzaklaşmayı medeniyet addeden bugünkü müflis cemiyet, vermiş olduğu bu sayısız kurbanları yükseltmek(!) yolunda kendisine basamak yapmanın gurur ve azameti içinde insanlıkla âdeta alay etmekte...” (s.30)

Gençlik üzerinden toplumun yozlaştığı vurgusu yapılır. Benzer bir yaklaşım *Müslüman Kadının Adı* var romanında da görülür. Dilara’nın Ankara’daki üniversite ortamıyla üniversite gençliğinin içinde bulunduğu durumun büyük bir çöküntü olduğu, değerlerin yitip gittiği vurgusu yapılır:

“Hepsi de Ankara’nın en sosyetik muhitlerinde, kadın erkek ilişkilerinin en serbest kucağında yetişmiş, taa çocukluklarından bu yana aşk, metres, flört, ihanet gibi çağdaşlığın icapları arasında öğrularak büyümüşlerdi.” (s.11)

Yazarlar, üniversite gençliğini bu keskin vurgularla anlatırken, aynı ortamı paylaşıyorlar da romanın başkahramanları bu topluluklardan çok uzaktırlar. *Huzur Sokağı*’nda Bilal, arkadaşlarının bara gidip eğlenme teklifini reddeder. (s.69), *Müslüman Kadının Adı Var*’da Dilara da benzer bir şekilde arkadaşlarının düzenlediği yılsonu balosuna gitmek istemez.(s.11) *Maria*’da ise sonradan İslamiyet’i seçen Maria çarpık ilişkilerin yaşandığı ortamlardan dolayı erkek arkadaşı Hans’la tartışır. (s.33)

Hidayet romanı yazarları, sistemin eleştirisini kamu kurumları üzerinden yaparlar. *Huzur Sokağı* romanında Feyza, ilkokula giden kızı Hilal’e sürekli Allah’ın olmadığını telkin etmeye çalışan ve 23 Nisan gösterilerinde çok kısa bir etek giydirmek isteyen öğretmenle karşı karşıya gelir ve sınıfta öğrencilerin içinde münakaşa ederler. (s.277-278.). Hilal’i bu okuldan alıp başka bir okula kaydeden Feyza burada da Hilal’in namaz kılmasından dolayı gelen şikâyetlere maruz kalır. (s.301-302).

Sistemin eleştirisi zaman zaman keskin ifadelerle yapılır. Özellikle Emine Şenlikoğlu'nun eleştirilerini dozu serttir. *Maria* romanında bu eleştiri doğrudan Atatürk'e ve onun getirdiği yeniliklere yöneliktir. Yazara göre Atatürk'ün getirdiği bütün yeniliklerin arkasında dış güçler ve misyonerler vardır. Amaç, İslami yaşam şeklini ortadan kaldırmaktır. Bu durum bir misyoner olan Maria'nın babasının ağzından şu şekilde aktarılır:

“Gerçek şu ki, Türkiye’de büyük işler başardık. Bir büyük vazifemiz daha var. Mustafa Kemal’e İngilizler tarafından büyük ödüller verilmeli. Böylece İngilizlere sempati duymaları için, Türk halkı galeyana getirilmelidir. Bunlar, planlarımız arasındadır.” (s.25)

Şenlikoğlu, konuyu başörtüsü yasağına da getirerek bu yasağın da yine dış güçler tarafından Türk kadınına aşamalı olarak “çıplaklaştırma faaliyeti” (s.28). olduğunu söyler:

“Unutmayın, uygarlık adına başını açmayı başardığınız kadının iç çamaşırlarını da çıkartırsınız bir gün.” (s.28).

Başörtüsü yasağı *Müslüman Kadının Adı Var* romanında da işlenir. İslamiyet'i öğrendikten sonra başını örten Dilara, Kayseri'den Ankara'ya okuluna döndüğünde büyük sıkıntılar yaşar. Kaldığı yurttaki arkadaşları tarafından yadırganır. Yurdun müdiresi tarafından azarlanır. Burada yazar, başörtüsü yasağını biraz daha irdeler ve sözü kamu kurumlarında yaşanan başörtüsü yasağına getirerek başörtülü kadınların ikinci sınıf muamelesi gördüğüne değinir:

“Ne yazık, yalnız okullarda mı yasak örtü? Devlet daireleri, hastaneler, imam-hatipler, öğretmenler yani bütün resmi kamu kuruluşlarından tecrit edilmiş durumda. Müslüman kadın ve kızlar tıpkı Amerika’daki zenciler gibi... İkinci sınıf vatandaşın başındaki etiket yüzünden. İmanın kalbinde gizli kalmalı, dışa tezahür ederse yandı.”(s.100).

Bu vurgu, hidayet romanları için özellikle başörtüsü konusunda neredeyse bir slogan halini almış olan “Öz yurdunda garipsin”⁵ ifadesinin defalarca yansımalarıdır:

“İşte bak, ben de garibim öz yurdunda. Medeniyet dediğin o tek diş kalmış canavar beni de yutmak için bekliyor.” (s.101)

1.4. İdeal İslâmi Hayat

Hidayet romanlarının bir başka vurgusu da ideal bir İslami yaşam şekline duyulan özlemdir. Dinin emirleri doğrultusunda yaşanan sade ve mütevazı bir hayatın benimsendiği hidayet romanlarında, ideal aile ve toplum yapısı için kadına büyük bir rol biçilir. Bu çalışmada ele alınan üç romanda da bu durumun yansımaları görülür. Kadın figürünü üç roman üzerinden

⁵ Hidayet romanı yazarlarından Mehmet Zeren'in başörtüsü yasağına eksenli *Öz Yurdunda Garipsin* adlı bir romanı da vardır. (Hazen Yayınları, İstanbul, 1992)

bu bağlamda değerlendirmek gerekirse her üç romanda da kadından beklenen şey, öncelikle iyi bir eş olmasıdır. Evlilikler de tamamen Allah rızası gözetilerek yapılmalı, işin içine nefis karıştırılmamalıdır. Bu durum *Huzur Sokağı*'nda yıllar sonra Bilal ile karşılaşan Feyza'nın, Bilal'in kendisine tekrar evlenme teklif etmesinden duyduğu korku üzerinden verilir. Feyza, Bilal'in kendisiyle evlenmek isteyişine, nefsanî duyguları işin içine girdiği için yanaşmaz:

“Çok iyi biliyorum ki Bilal benimle evlenmek istese bile, bunu herhangi bir şer'i kayda istinaden değil, benimle evlenmeyi, sırf sevdiği kadın oluşumdan dolayı yapacaktır ki, bu da işte en büyük haksızlıklardan, adaletsizliklerden biri olur... Yani anlayacağın bu iş Allah rızası için olmaktan çıkar, nefsin arzusuna tabi olunur.” (s.209) Feyza, bu düşüncenin sevgiyle Bilal'i çok sevdiği halde yaşadığı mahalleden taşınıp izini kaybettirir.

Müslüman Kadının Adı Var romanında da evliliğin benzer bir amaç doğrultusunda gerçekleştirilmek istendiği dikkat çeker. Dilara, İbrahim Bey ile Mekke'de evlendikten sonra şöyle dua eder:

“Şükürler sana Allah'ım. Bu mübarek yerde, sevgili Peygamberimizin de şahit olduğu nikâhımızı, İslam için hayırlı et. Senin yolunda edeceğim mücadeleden bana bir hayat arkadaşı nasip ettin. Kurulacak bu yuva, yetişecek ümit nesline ocak olsun. Erkam'ın evine benzesin. Mus'ablar, Zeynebler yetişsin.”(s.156)

Evliliğe dair benzer bir yaklaşım *Maria* romanında da görülür. Abdulvahhab, Maria'nın hem Müslüman olmasına vesile olur, hem de onunla evlenir.(s.163,176.). Üç romanda da evlilikten beklenen, yapılan evliliğin İslam'a hizmet eden, İslami bir hayata sevk eden bir evlilik olmasıdır.

SONUÇ

Hidayet romanları, özellikle 1990'lı yılların başında kendi mecralarında bir furya halinde popülerliklerini uzun süre devam ettirmişlerdir. Genç kuşakları, özellikle de üniversite çağındaki gençleri hedef kitle olarak seçen hidayet romanlarının edebi değeri tartışılabilir; ancak hidayet romanı yazarlarının çoğunluğunun kitaplarının hatırı sayılır bir baskı sayısına ulaştığı düşünüldüğünde okur kitlesinin, o dönem için gösterdiği ilgi de ortaya çıkar.

Klişe kurgusuyla ve birbirini tekrar eden yaklaşımlarıyla popüler edebiyat ürünü olarak da değerlendirebileceğimiz hidayet romanları sosyolojik anlamda devrin toplum yapısına uygun söylemlerle ortaya çıkarlar. Romanlarda, üniversitelerde ve kamu kurumlarında yaşanan başörtüsü yasağı, roman yazarlarınca en büyük düşman olarak görülen batılılaşma ve bu anlayışı benimseyen insanların yaşam şekli, inançlı insanlarla toplum arasındaki çatışma gibi meseleler yoğun olarak yer alır. Kendini dışlanmış ve ötekileştirilmiş hisseden hidayete ermiş kahramanlar, mevcut düzenle ve sistemle sürekli çatışma halindedirler. Daima kendilerini sistemin karşısında ve savunma durumunda görürler. Hidayet romanı kahramanlarına

atfedilen bu ötekileştirilmişlik hissini tersten okuyunca, aslında romanlardaki hidayete eren kahramanların da toplumu kendi zaviyelerinden ötekileştirdiklerini söylemek yanlış bir tespit olmaz. Bunu birçok hidayet romanının satır aralarında okumak mümkündür. Sistemin, göreceli olarak, yalnızlaştırdığı kahramanlar kendi saflarındaki insanlarla kenetlenirken, onları kabullenmeyen kişi veya kurumlara mesafeli dururlar. Hatta zaman zaman söylemleriyle onları küçümserler. Sisteme başkaldırma cesareti gösterdikleri için mevcut düzene uyum sağlamış insanları bu cesareti gösterememelerinden ötürü eleştirirler.

Sonuç olarak hidayet romanlarının, edebi zevk ve entelektüel birikimden ziyade ‘tebliğ’ kaygısıyla ve klişeler üzerine bina edilen, hitap ettiği kitleyi diri tutmayı amaçlayan bir propaganda diliyle yazıldıklarını söylemek mümkündür. Hidayet romanları bu mecrada bir süre varlık gösterdikten sonra, gerek değişen toplumsal ve siyasal şartlar, gerekse devam ettirdiği klişeyi kıramadığı için, her furya gibi, popülerliğini ve kendisine gösterilen rağbeti bir süre sonra kaybetmiştir.

KAYNAKÇA

- ADIVAR, H.(1983). *Vurun Kahpeye*. Remzi Kitabevi: İstanbul
- AKÇAY, A. S.(2006). *Bellekteki Huriler: İslâmcı Popülist Kültüre Eleştirel Bakış*. Selis Kitaplar: İstanbul
- ÇAYIR, K. (2008). *Türkiye’de İslâmcılık ve İslâmi Edebiyat Toplu Hidayet Söyleminden Yeni Bireysel Müslümanlıklara*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul
- ÇIKLA, S. (2007).Türk Edebiyatında Kanon ve İnkılap Kanonu.*Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 13-14, 47-68.
- GÜNTEKİN, R. N.(1968). *Yeşil Gece*. İnkılâp ve Aka Kitabevleri: İstanbul.
- KARAOSMANOĞLU, Y. K. (1997). *Yaban*. İletişim Yayınları: İstanbul.
- KATIRCI TURHAL, Ş. (1999). *Müslüman Kadının Adı Var*. Adese Yayıncılık: İstanbul.
- MARDİN, Ş. (1997). *Türk Modernleşmesi*. İletişim Yayınları: İstanbul.
- MERİÇ, C.(2000). *Bu Ülke*. İletişim Yayınları: İstanbul.
- MORAN, B.(2001). *Türk Romanına Eleştiren Bir Bakış 1*. İletişim Yayınları: İstanbul.
- NACİ, F. (2008).*Yüz Yılın 100 Türk Romanı*. Türkiye İş Bankası Yayınları: İstanbul.
- ŞENLER, Ş. Y. (2010). *Huzur Sokağı*. Timaş Yayınları: İstanbul.
- ŞENLİKOĞLU, E. (1992). *Maria*. Mektup Yayınları: İstanbul.
- TANPINAR, A. H.(1998). *Edebiyat Üzerine Makaleler*. Dergâh Yayınları: İstanbul,
- TİMUR, K. (2009). Tanzimat Dönemi Türk Romanında Din Duygusu ve İnançlar, *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4, 2089-2125.
- TÜRKEŞ, A. Ö.(08.02.2008).“Bir Yaşam Biçiminin Tasviri: Hidayet Romanları”. *Radikal Gazetesi*.
- UĞUR, V.(2009).*1980 Sonrası Türk Edebiyatında Popüler Roman*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi: İstanbul.